

De gamle Vandmøller i Thy.

Efterladt Manuskript af S. C. SORTFELDT.

Fortsat fra sidste Aarbog.

Vestligste Vandmølle i Klitmøller (V. Vandet Soen)

II. De 14 Vandmøller, der blev øde i Tiden fra 1662 til 1688.

(Enkelte af disse Møller er senere opbyggede paany).

1. *Dragsbæk Vandmølle* nævnes 1662 og ligger da ved Bækken, der kommer fra Tilsted og løber ud i Fjorden. Jep Knudsen var Bruger og svarede 17 Tdr. Byg i Landgilde. Møllen var ansat til 6 Tdr. Hartkorn, og i Marken kunde der saas 12 Td. Korn.

1688 er Møllen øde og ejes af Amtsskriver Jens Hansen og Morten Anderstrup i Thisted. Er og har været øde i lang Tid og lader sig anse, at der aldrig bliver nogen Mølle opbygget igen. Til samme Mølle befindes en Del Jord, som er anset for middelmaadig. 1747 staar der i Matrikelkopian, at Møllen vil ikke opbygges mere. 1795 er der dog en Vandmølle i Dragsbæk. Aagaard siger, at det nu er en Stampemølle og benyttes af en Felbereder. Maaske er det Thisted Vandmølle, som er flyttet derhen.

2. *Tilsted Vandmølle* har ligget i Tilsted By ved Bækken, som løber ud ved Dragsbæk. Den nævnes 1568 og ejes da af Erik Lykke, Bratskov. 1662 brugtes den af Peder Andersen. Den har 6 Tdr. Hartkorn, og i Landgilde svares 6 Tdr. Rug. Ingen Sæd eller Avl.

1688 er den øde, men saafremt den i Fremtiden skulde opbygges, som er imod Forhaabning, at det sker eller kan ske, da at svare af sin Maling 2 Tdr. Der nævnes en Eng, som hører til Møllen, der ejes af kgl. Majestæt, og Bondens Navn er Jens Simonsen. 1747 er Vandmøllen øde, men hvis den imod Forhaabning skulde opbygges, da skal der af Malingen svares 2 Tdr. 1 Skp. Af Jorden, der bruges af Sander Andersen, svares 7 Skp. 1 Fdk. 2 Alb. Hartkorn.

3. *Nordentoft Vandmølle*. Ved Nordentoft Bro har ligget en Vandmølle, som nævnes allerede 1440 i et Skøde og Gavebrev. 1485 omtales et 24 Mands Vidne paa

Pergament af Hundborg Herredsting, at ”Norringtonff Mølle haver fulgt Klosteret (Vestervig) udi rolig Hævd i 50 Aar og mere. 1493 udstedes en Kontrakt og et Forligsmaal mellem Ebbe Strangesen og Provsten af Vestervig om Norringtonff Mølle. Fra 1574 findes en Herredstingsdom paa Papir, at Nordentoft Mølle er dømt til Vestervig Kloster, og 1578 nævnes Norringtonff Mølle, der staar paa Gaardens Grund, i Anledning af et Mageskifte. 1662 er Kirstine Christensdatter i Norentoft Vandmølle forarmet. Hun skal svare i Landgilde 26 Tdr. Mel, og Møllen er ansat til 13 Tdr. Hartkorn. Jordtilliggendet er ikke stort, da der kun kan saas ½ Skp. Rug og 12 Skp. Byg samt avles 4 Læs Hø. Ved denne Tid er Møllen blevet øde, for i Matriklen 1688 omtales Norntoft øde Vandmølle, og der tilføjes: Det øde Møllested haver for lang Tid siden staaet en Mølle paa. Befindes nu ganske øde, ej nogen Bygning paa Stedet. Jorden har 4 Tdr. Hartkorn, og Ejeren hedder Chr. Thøgersen.

I Modelbogen 1688 faar vi følgende Oplysninger om Norentoft øde Møllested: Dette øde Møllested haver der for lang Tid siden staaet en Mølle paa, men befindes nu ganske at ligge øde og ej nogen Bygning paa Stedet, er ej heller bekvem til nogen Mølle mere. Jorden dertil er ansat ½ for ond og ½ for allerværst. Engbunden dertil liggende anses for god; der findes ingen Uddrift uden paa hvilende Agerjord. Sidst beboet af Chr. Thøgersen.

4. *Stokkegaards Vandmølle* i Nørhaa. 1568 nævnes en Vandmølle, som hørte til Vestervig. 1662 omtales ”Stausgaard”s Vandmølle, og Brugeren hed Peder Sørensen. Hartkorn 2 Tdr., saar 4 Skp. Rug, avler 2 Læs Hø. Den svarer i Landgilde 4 Tdr. Bygmel. 1688 er Møllen ganske ødelagt af Sand, og den ringe Jord saavel som Engen, der er tilbage, er anset, saa længe den kan blive ved Magt, for Hartkorn 1-3-2-0.

I ”Danske Atlas” anføres, at ”ved 1670 eller kort derefter blev Stokkegaards Mølle noget nær øde af

Sandflugt, som kom af Bakkerne nordenfor Møllestedet, fyldte Mølledammen og tillukte Aagangen, som kom fra Freskild Sø". Aagaard siger, at ved Freskild Sø var tilforn en Vandmølle, kaldet Stausgaards Mølle, hvor nu (1802) staar et Hus. Mølledammen kendes endnu og kaldes "Stausgaards Dam". 1708 bor Chr. Fransen i Møllehuset.

5. *Aarup Vandmølle* nævnes 1662 og har nu i nogle Aar formedelst Møllens Brøstfældighed og Tidernes Besværlighed ikke givet videre end 20 Tdr. Byg. Mølleren Svend Christensen svarede aarlig i Landgilde, medens Møllen var ved Magt, 60 Tdr. Mel af 30 Tdr. Hartkorn. Han kan saa 1 Td. Rug, 3 Tdr. Byg, 3 Tdr. Havre og avle 5 Læs Hø.

1688 er Peder Baggesen Møller. Jordens Hartkorn er 2 Tdr. 1 Skp. 2 Alb. Møllen er nu øde, men anses, om den nogensinde igen skulde blive opbygget, hvad der ikke ventes, da at svare af Malingen 4 Tdr. 2 Skp. Møllen ejes af Kongen. 1708 hedder Brugereren Peder Christensen.

Møllen maa imidlertid være bleven genopbygget; thi Aagaard meddeler 1802, at der er en god Vandmølle ved Aarup. Den er for faa Aar siden nedlagt af Hensyn til Aaens Regulering.

6. *Lild Vandmølle* i Villerslev har ligget ved en lille Bæk, hvorved ogsaa Mellem Mølle og Gudnæs Vandmølle har ligget:

Lild Mølle nævnes ikke 1662, men 1688 har den været øde i ca. 20 Aar, og Mølledammen er eftergroet. Den ejes af Laurits Jørgensen i Vebertztofft. Den tilliggende Ejendoms Hartkorn er 4 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. Denne Mølle maa have været den nordligste ved Bækken.

7. *Kovstrup Vandmølle i Sønderhaa*. Den laa langt østfor Gaarden Kovstrup ved Hørsted Aa. 1662 bruges den af Niels Jensen. Den har 7 Tdr. Hartkorn og svarer 14 Tdr. Byg. I Jordlodden kan saas 1 Td. Rug, 1½ Td. Byg og 3 Tdr. Havre.

1688 har Møllen været øde i 20 Aar. Brugereren af Jordlodden er Peder Christensen. Hartkorn 2-0-1-2. Møllen gav til Skyld, da den var ved Magt og af Jorden, som dertil ligger, 30 Tdr. Byg. Møllestedet saavel som Mølledammen er ganske øde. Hvis den bliver opbyggt, er den ansat for sin Maling til 6 Tdr. Korn. Ejers af Frands Rantzaus Arvinger. 1708 bruges Jorden af Chr. Pedersen, maaske en Søn af ovennævnte Peder Christensen.

8. *Hvidbjerg v. Aa Vandmølle*. Ved Hvidbjerg Aa, som løber fra Ove Sø til Ørum Sø, har ligget to Vandmøller: Hvidbjerg og Morup Møller.

Hvidbjerg Mølle har ligget i Nærheden af Hvidbjerg Bro og nævnes allerede 1396, da Vestervig Kloster erhverver denne Mølle af en Mand, som hed Oluf Olufsen. 1550 er der Strid mellem Vestervig Kloster, som ejede Hvidbjerg Vandmølle, og Herremanden paa Lyngholm, fordi denne ved Lyngholm havde bygget en Vandmølle, som tog Vandet fra Hvidbjerg Mølle. 1568 nævnes en Mølle i Hvidbjerg, som hørte til Vestervig Kloster. 1613 ønsker Jakob Lykke til Tandrup at mageskifte nogle Gaarde for at faa et øde Møllested, kaldet Hvidbjerg Mølle.

1662 bor Jesper (Iver) Andersen i Møllen. Hartkorn 12½ Td., saar 2 Tdr. Rug, 3 Tdr. Byg og 2 Tdr. Havre, avler 8 Læs Hø. Af Møllen, som maaske endnu har været i Brug ved denne Tid, svares 5 Tdr.(?) Byg og 5 Tdr. Aal.

1688 er Møllen øde. Niels Sørensen bor i Møllegaarden, som nu har Hartkorn 1-3-3-1. I Modelbogen opgives, at Gaarden har Hartkorn 4 Tdr. 4 Skp. Den ejes af Envold Nielsen. Har ikke været Mølle i mange Aar, kun Avlingen og Aalegaarden har Betydning.

Aagaard siger, at "i gamle Dage er Sandet gaaet ned over Lyngholms Mark, stoppet Aaen, som løber ved Hvidbjerg Mølle, og da ødelagt det Mølleværk, hvoraf Stedet nu har sit Navn.

9. *Havbæk Mølle i Bedsted Sogn*. Denne Mølle har ligget Sydvest for Bedsted Kirke. 1630 bor Søren Jensen i Møllen, og han faar da en Afkortning i Landgilde af 4 Tdr. Byg.

1660 nævnes Niels Poulsen, som svarer ½ Pund Byg (1 Td.) i Landgilde. I Matriklerne eller Modelbogen har jeg ikke fundet noget om denne Mølle, som maa være bleven øde inden 1688.

10. *Visby Præstegaards Vandmølle*. Præsten i Visby skriver 1555: Præsten haver ogsaa en Vandmølle, som han kan holde sit eget Mel med og endogsaa undertiden male for andre efter Tidsens Lejlighed. 1571 skriver Præsten, at han af denne Mølle har en Indtægt af 24 Tdr. Mel, men beklager, at man graver ham til Skade Vandet fra samme Mølle.

1625 omtaler Præsten den liden Vandmølle, liggende paa Præstegaardens Grund. Naar den haver været bortsted, skylder den 14 Tdr. Bygmel, men Dammen er nu mesten Part eftergroet, og Møllen derover fordærvet og koster paa det nærmeste saa meget at holde ved Magt, som den fortjener.

1662 er Møllen endnu ved Magt. Præsten maler sit eget Korn paa den og undertiden lidt for andre. 1688 omtales den ikke. I en Indberetning 1690 omtaler Præsten et forfaldent Møllehus med en liden Kaalhave nordenfor. Møllen blev øde i den sidste svenske Fejde. (1675-79).

1802 skriver Aagaard: Ved Visby Aa har Præstegaarden for over 200 Aar siden haft en Mølle, hvoraf endnu et Stykke Græsningsjord har Navn af Møllehove.

11. *Flarupgaards Vandmølle*. Ved Gundtoft Aa, der løber vestenom Flarup, har ligget en Vandmølle, som blev øde i 1670'erne. 1654 har Mads Nielsen i Flarup fæstet Flarup Mølle, som hans Moder til ham oplod. Stedsmaal 20 Rdl. 1661 overdroges Møllen til Baltser Berrens Enke og Leonhart Marselis i Hamborg. Den nævnes i Matriklen 1662. Landgilde 6 Tdr. Hartkorn 3 Tdr. Den bruges af Mads Nielsen.

1688 meddeles, at "ved Gaarden har været en Vandmølle, kaldet Flarup Mølle, nu øde paa 12 Aars Tid, gav, da den var ved Magt, 6 Tdr. Byg. Mølledammen eftergroet, ingen Bygning paa Stedet. Bliver den istandsat, da svares af 1 Td. 2 Fdk.

12. *Gundtoft Vandmølle* har ligget længere nede ved samme Aa som Flarup Mølle. Gundtoft Mølle nævnes allerede 1455. 1662 bruges Møllen af Niels Clausen. Landgilde 22 Tdr. Mel, 11 Tdr. Hartkorn, saar 2 Tdr. Byg og 3 Tdr. Havre. 1688 har Møllen været øde i 22 Aar, havde Vandflod fra Flarup øde Mølle. Mølledammen er ganske eftergroet. Der findes paa Stedet et Hus, der beboes af Peder Jensen, som bruger Jorden og skatter af 4 Tdr. Hartkorn. Hvis Møllen igen vorder opbyggt, er den ansat at svare af 4 Tdr. Korn for sin Maling. Ejers af Kongen. 1802 er der intet Mølleværk i Gundtoft Mølle. Den maa vel saa have været opbygget efter 1688.

13. *Skaarup Vandmølle i Vestervig*. 1661 tilhører denne Mølle Jokum Irgens, Vestervig. 1662 hedder Mølleren Christensen. Landgilde 20 Tdr. Bygmel, Hartkorn 10 Tdr., saar ½ Td. Rug, 1 Td. Byg, 2 Tdr. Havre og avler 3 Læs Hø.

1688 er Møllen øde. Eske Mortensen var dens sidste Beboer. Der findes ingen Huse paa Byggestedet, og Mølledammen er eftergroet. Stedet er heller ikke tjenligt til at opbygge Mølle paa. Jordens Hartkorn er 1-7-0-2.

1708 bruges Jorden til Toppenberg.

14. *Barslev Vandmølle* er Provstigods, bruges 1662 af Henrik Lauritsen. Landgilde 4 Tdr. Byg, Hartkorn 2 Tdr., saar 3 Skpr. Byg. 1688 har Møllen været øde i over 20 Aar. Den er heller ikke egnet til at være Mølle. Jordloddens Hartkorn 1 Skp. 2 Fdk. 1708 bor Chr. Hvid paa Jordlodden.

III. Tylands og Vesterhanherreds Vandmøller,

Bro Mølle (Hillerslev Sogn).

som var i Brug 1688 og senere.

(Nu er der kun een tilbage. Alle de andre er øde).

1. *Hansted Vandmølle* laa nede i Lavningen tæt syd for Hansted ved en Bæk, der kom fra Rær Sø og løb vestpaa forbi Nørtorp ud i Vesterhavet.

1662 ejes Møllen af Thomis Poulsen til Torp og bruges af Niels Henriksen. Landgilde 16 Rdl., saar 2 Skpr. Korn, avler 6 Læs Hø.

1688 bruges den endnu af Niels Henriksen og hører til Nørtorp Hovedgaard, som ved denne Tid ejedes af Thøger Hofman. Møllen er en Græsmølle med tvende Kværne, som drives af Underfalds Vand, som har sit Vandfald fra en Sø, kaldet Torpe Sø. Den ene Kværn er lidt over 1 Alen fra øjet ud til Randen, den anden er $\frac{3}{4}$ Alen.

Kan ikke male om Sommeren formedelst Sognets Enges Fordærvelse, men om Foraaret og efter Høst. Landgilden er endnu 16 Rdl. Søges af Sognemændene og af Folk fra omliggende Sogne. Den er temmelig vedligeholdet af Proprietæren med al sin Behøring, baade Tømmerværket, Stene og Dæmninger. Paa Jorden, der hører til Møllen, er der 1688 1 Skp. 1 Fdk. Hartkorn. Møllen nævnes endnu 1795, 1855 og 1872, men 1883 nævnes den ikke. Derimod findes Navnet ”Hanstedmølle Huse” paa Generalstabskortet.

Djølup skriver, at ca. 1840 blev Aaen oprenset, en Bro med 3 Sluser opført mellem Meilsø og Nørtorpsø, og de skal holdes lukkede til 14de Maj, hvorved Engene sættes under Vand, og Mose og Kær er tørt om Sommeren. Det er Mølleaaen, der ved Hansted løber ud i Havet.

2. *Kaase Vandmølle (Hjaremaal Sogn)*. Denne Mølle laa ved Kløv Aa, der kommer fra Voldum Sø og løber i sydlig Retning til Lønnerup Fjord. Møllen laa lidt nordvest for Kaase By. 1662 bruges den af Oluf Jensen og ejes af Niels Parsbjerg til Lynderupgaard i Rinds Herred. Landgilde 24 Tdr. Mel, 12 Td. Aal, Hartkorn 13 Tdr. Der kan saas 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og avles 4 Læs Hø.

1688 bruges Møllen af Niels Pedersen. Den har kun een Kværn, drives af Underfaldsvand, holdes vedlige af Møllerne, kan ikke male fra Voldborg (1ste Maj) til Sct. Olsdag (29de Juli) af Aarsag: Dæmningen maa udskæres for Enges Skyld. Stenen er $1\frac{7}{8}$ Alen, kan male Nat og Dag, naar Dæmningen ikke er udskæren, om saa er, der ikke fattes Vand. Hartk. 3 Tdr. 2 Skp. Skal ej heller kunne male altid mellem Sct. Olsdag og Voldborgdag uden saa er, at der falder Regn, Sne og Vandløb, eftersom Sandet haver dæmmet for Kær og Moser, som den udi forrige (Tider) haver haft Tilløb af. Haver Søgning, naar den kan male, af nogle omliggende Sogne i Herredet. 1708 hedder Mølleren Laurs Justsen. 1802 kaldes den en Græsmølle, og 1872 i Baths Beskrivelse staar der, at ”ved Kaase har været en ældgammel Vandmølle, der laa nordfor Byen”.

Møllen brændte omtrent 1826 og blev ikke siden genopført. $\frac{3}{4}$ 1826 blev Jens Peter Prætzmark dømt fra Livet for Morbrand paa hans forhen ejende Mølle, Korsø Vandmølle. Djølup skriver 1842 om Kaase Mølle, at ”den skadede før ved sit Privilegium de til Bjerre og Vigsø m. fl. St. henhørende Enge; men Møllen brændte for en Del Aar siden og blev ej igen opført”.

3. *Kløv Vandmølle (Hunstrup Sogn)* nævnes formentlig i Ørum Slots Jordebøger allerede 1580. Den skal yde 4 Læster Mel, men er sat for højt i Skyld og kan ingen Aar give uden halv. Senere meddeles samme Aar: En møll, som er bøget for winterwandt och kanndt Inthett maall om Sommeren kallis kloue møll, er sat for ($\frac{1}{2}$) lest miell. Och kanndt Inngenn Aar giffue skyllenn wtt allt sammen. Brugeren er Peder Hansen. 1638 nævnes Kløvs Mølle ved Kløvs Aa, der løber i Lønnerup Fjord. Møllen ligger nedentil Kløvs Bjerg to Stenkast eller tre fra Bjerget; den drives af det Vand, som løber fra Kulle Sø. 1662 bruges Møllen af Ib Andersen. Landgilde 12 Tdr. Byg, 6 Tdr. Hartkorn, saar 1 Skp. Korn og avler 1 Læs Hø. 1688 ejes Møllen af Jens Klausen i Viborg og bruges af Chr. Ibsen. Den har endnu 6 Tdr. Hartkorn og drives af

Underfalds Vand, har 1 Kværn, som er $\frac{7}{8}$ Alen fra Hullet til Randen. Fra Voldborg til Sct. Ols kan den ikke male af Aarsag, at Dæmningen maa udskæres hvert Aar for Engenes Skyld. Kan male Nat og Dag, naar Dæmningen ikke er udskaaen, og der ikke fattes Vand. Landgilde $\frac{2}{2}$ Td. Korn. Det hænder ofte mellem Sct. Ols og Voldborgdag, at den ikke kan male, desaarsag stor Frost eller stor Tørke.

Møllen har Søgning fra omliggende Sogne i Herredet. Den holdes vedlige af Mølleren. 1802 kaldes den en Græsmølle. 1855 nævnes Vandmøllen i Kløv, men 1872 omtales den ikke.

4. *Gasberg Vandmølle (Tved Sogn)*. 1662 ejes Møllen af Fru Karen Dyre, Ullerupgaard, og bruges af Søren Andersen. Landgilde 12 Tdr. Byg, Hartkorn 6 Tdr.

1688 ejes den af Ejler Jacobsens Arvinger og bruges af Chr. Pedersen. Det er kun en liden Græsmølle, 1 Kværn, der drives af Underfalds Vand, som kommer fra en liden Markbæk og noget lidet Væld. Stenen er $\frac{3}{4}$ Alen, og der kan kun males om Foraaret og efter Høst, naar der er god Regn og Vandfald. Er slet vedligeholdt og er næsten forfalden med Tømmer. Stenene er ej af nogen god Materiale; de skal holdes vedlige af Mølleren. Landgilde 4 Sldr., som ej kan svares.

1801 har Gasberg Mølle over 1 Td. Hartkorn. Vandmøllen nævnes endnu 1855 og findes ogsaa paa Kortet 1883.

5. *Bromølle (Hillerslev Sogn)*. Denne Mølle er en af de største Vandmøller i Thy. Den nævnes allerede 1568 og ejes ved denne Tid af Ørum Slot, og 1631 svares der 6 Daler i Stedsmaal¹) af Møllen, som Niels Pedersen havde opladt til Boye Nielsen. 1638 nævnes Bromølle igen. Dens Afkortning i Ydelse er 24 Tdr. Byg eller 30 Rdl.

1662 bliver Bromølle udlagt fra Ørum Slot til salig Jacob Madsens Arvinger. Brugerne er Peder Henriksen, som betaler Afgifterne af Møllen. Landgilde 60 Tdr. Byg og Hartkorn 30 Tdr. Der kan saas 5 Tdr. Byg og avles 4 Læs Hø. Den ejes 1688 af Præsten Hans Jespersen Lund, Uggerløse paa Sjælland. Brugeren er endnu Peder Henriksen, som selv holder Møllen ved Magt. Den har Underfalds Vand og 2 Kværne, hvoraf den ene er 1 Alen, den anden $1\frac{1}{8}$ Alen. Fra Valborgdag til Sct. Olufsdag kan den ikke males, uden at der falder stor Regn. I saa Fald kan males med een Kværn. Aarsagen er, at Mølledammen maa udskæres af Hensyn til Engene. Mølleren beretter, at denne Møllens Vand forhindres en ganske Del af Sand. Der har været adskillige Vældkilder, der har haft Løb dertil, og som nu af Sandet skal være dæmpet. Møllen har 10 Tdr. Hartkorn og med Jorden 15 Tdr. Den har Søgning af de næstomliggende Sogne i Herredet. 1708 hedder det i en Landmaalingsforretning: Bromølle maa ikke opstemme sit Vand længere end til 1. Maj for de omliggende Enges Skyld. Møllen gaar hele Aaret, alt gøres for at oprense Aaen og skaffe Møllen Vand, men ikke en Draabe tør ledes ind paa de i Tørke henvisnede Enge. Et Hul paa Dæmningen, og Engene vilde ej alene vorde reddede, men og frugtbare, og Møllens Ret krænkedes ikke, uden

forsaavidt den er grundet i gamle og ny, men altid lige urimelige Vedtægter og Forpligtelser. Men Ejeren af Bromølle lader sig vist ej uden en Højesteretsdom betage sin ved gamle Vedtægter hjemlede Forrettedighed til Aaens Vandmasse, der kunde anvendes til mere end til at drive et Male- og et Stampeværk.

Det store Kær i Hillerslev Herred stod tilforn under Vand den største Del af Aaret, men siden det i 1820 blev udskiftet, er en Del grøftet ud og opdyrket, Resten anvendes til Eng og Græsning. Aaen, der løber ved Bromølle, kommer fra Bjerre Sø, forener sig med en mindre, der udspringer ved Tved, løber østenom Kaastrup og Hillerslev, fra hvis Kildevæld den forøges, forbi Bromølle og ud i Lønnerup Fjord.

1802 er Bromølle en af de bedste Vandmøller i Landet og har Sigteværk. Ved Aaens Regulering i Begyndelsen af indeværende Aarhundrede blev Møllen nedlagt (ca. 1908).

6. *Overklitmølle (Klitmøller)* er den østligste af de tre Møller, der har ligget ved den lille Bæk, der danner Udløbet fra V. Vandet Sø.

Præsten i Vandet meddeler 1555, at der er 6 Møller i Sognet.

1568 nævnes en Mølle, der ejes af Niels Munch til Gjesinggaard (Skanderborgegnen), en anden Mølle, ejes af Anders Pedersen til Berekær, en tredje Mølle ejes af Lars Spend til Hoffvinchel i Harsyssel samt en Mølle, der ejes af Nebel.

1520 solgte Morten Krabbe, Provst i Ty, en af bemeldte Møller udi Vesterklitte, som gav aarlig Skyld 10 Pd. Korn (20 Tdr.) til Høvedsmanden paa Aalborghus Hans Bartholomæi paa Kong Chr. II.s Vegne for 150 Pendinge.

1611 er Mikkel Jensen og Thomas Pedersen Møllere i Klitmøller. 1660 nævnes Michel i Klitmøller, svarer $\frac{1}{2}$ Daler.

Overklitmøllens Møllehus er 1683 et 3 Fags Hus, hvorudi er een Kværn, som drives af et Undergangs Vandhjul. Dens Tømmer og Kværnredskab vel vedligeholdt. Stenene 2 sjællandske Alen brede, Overstenen (Løberen) 5 Tommer tyk, Understenen i to Stykker, $2\frac{1}{2}$ Tomme tyk. Møllen kan ikke male uden om Foraaret og efter Høst, eftersom berettes, at gammel Sandflugt har opfyldt og fordærvet Aagangen; kan have god Søgning af V. Vandet Sogn, naar Vandet vil tiltrække. Mads Pedersen er Møller og Selvejer, kan avle i sin Toft 3 Læs godt Hø, kan græsse udi Overdrev og Klit 4 Høvder. 1688 beskrives Møllen saaledes: Er en liden Vandmølle med 1 Kværn, drives af Underfalds Vand, som kommer fra Vandet Sø. Løberen $\frac{7}{8}$ Alen fra øjet til Randen. Maler kun om Foraaret og efter Høst, naar godt Vandløb er, haver ellers stor Besværighed med Aaen at holde vedlige, som gaar fra V. Vandet Sø, eftersom den tit og ofte af det skadelige Flyvesand tilstoppes, saa det er at befrygte, at den i Fremtiden slet bliver øde. Møllen udi sig selv er vedligeholdt med Tømmerværket, men Stenen er ganske forslidt. Giver tilforn Landgilde 2 Tdr. Byg. Søges af en Del udi Sognet saavel som af andre fra omliggende Sogne.

Mads Pedersen er Selvejer og Møller. 1708 er Chr. Christensen Møller. 1893 faldt Møllen ned.

¹ Stedsmaal er en Ydelse ved Fæstemaals Indgaelse.

7. *Mellemmølle* var den mellemste af de tre gamle Vandmøller i Klitmøller. Der er endnu noget tilbage af denne Mølle, men den er ikke brugelig mere. 1813 kaldes den Vester mølle, og Landevejen drejer saa snævert østom Møllen.

1662 nævnes Møllen. 1683 er Peder Pedersen Søe Selvejer og Møller. Møllehuset er 3 Fag og deri er en Kværn, som drives med et Undergangs Vandhjul. Kværnstenens Bredde er 2 sjællandske Alen, den er $7\frac{1}{4}$ Tomme tyk, Understenen er $2\frac{1}{2}$ Tomme tyk. Møllen har sit Vand fra Østermølle (Overklitmølle), og dette Vand kommer fra Vandet Sø. Den kan ikke male uden om Foraaret og efter Høst, og Aarsagen dertil er, at Vandgangen er af gammel Sandflugt igenfløjen. Søgningsen er god, baade fra V. Vandet Sogn og noget fra Vang Sogn, naar Vandet vil tilstrække. I Toften kan avles 3 Læs godt Hø, og paa Uddrift og i Klitten kan græsses 3 Høvder.

1688 omtales Møllen som en liden Vandmølle med 1 Kværn, drives af Underfaldsvand, som kommer fra Overklitmølle ved en liden Aa. Møllestenene er $\frac{7}{8}$ Alen knap Maal. Møllen kan ikke male, uden naar de maler med Overklitmølle. Den er temmelig vel vedligeholdt, har tilforn givet til Landgilde 4 Tdr. Byg. Søges af en Del fra Sognet og af nogle fra de omliggende Sogne.

8. *Vester mølle* nævnes 1662 med Landgilde 5 Rdl., har 5 Tdr. Hartkorn, og der avles 2 Læs Hø. 1683 ejes Møllen af en Herremand Johan Adolf de Clerqve og bruges af Jens Nielsen. Møllehuset er 3 Fag med 1 Kværn, hvis Oversten (Løber) er 2 sjællandske Alen brede, $3\frac{1}{4}$

Tomme tyk. Understenen er 7 sjællandske Kvarter bred og 2 Tommer tyk. Møllen har sit Vand fra Mellemmølle og Østermølle. Den er vel vedligeholdt og drives af et Underfaldshjul. Der kan avles $1\frac{1}{2}$ Læs godt Hø og græsses 2 Høvder i Overdrift og i Klitten. 1688 betegnes Møllen som nogenlunde vedligeholdt. Landgilde 4 Tdr. Mel, som ej kan svares. Søges af nogle faa i Sognet og enkelte fra andre Sogne. I Danske Atlas meddeles, at den vestre Mølle er nu ødelagt af Sandflugt. 1801 omtales en Vandmølle i Klitmøller som Stampemølle, og Kortet 1883 viser, at det er den vestre Mølle, som har været Stampemølle. Hvornaar denne Stampemølle er oprettet, vides ikke. Den er nu borte.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1940, side 291-307)